

PROFESJA

Wrocław, dnia 25.11.2007.

**POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE:
ŚRODKI DOWODOWE, SYSTEM ŚRODKÓW DOWODOWYCH**

Stanisław Chodorowski

Spis Treści:

I. Klasyfikacja środków dowodowych:

- a) ze względu na kryterium zetknięcia się organu orzekającego z faktem będącym przedmiotem dowodu
- b) ze względu na kryterium rodzaju źródła informacji
- c) ze względu na kryterium dopuszczalności przeprowadzenia danego środka dowodowego
- d) ze względu na kryterium regulacji prawnej środków dowodowych

II. System środków dowodowych:

- a) dowód z dokumentów
- b) zeznania świadków
- c) opinie biegłych
- d) oględziny
- e) przesłuchanie stron a oświadczenie stron
- f) środki dowodowe nienazwane

I. Klasyfikacja środków dowodowych:

a) ze względu na kryterium zetknięcia się organu orzekającego z faktem będącym przedmiotem dowodu wyróżnić możemy następujące środki dowodowe:

- bezpośrednie - organ orzekający może bezpośrednio spostrzegać i stwierdzać prawdziwość określonego faktu (ogłędziny);
- pośrednie - organ stwierdza pośrednio istnienie określonego faktu na podstawie spostrzegania innego faktu (zeznania świadków).

b) ze względu na kryterium rodzaju źródła informacji:

- rzeczowe - źródłem informacji są cechy danej rzeczy lub zachowane na niej ślady zdarzeń, a organ zaznajamia się z nimi przez oględziny.
- osobowe - źródłami informacji są osoby (zeznania świadków).
- mieszane (tj. osobowo-rzeczowe: dokumenty i opinie biegłych)

c) ze względu na kryterium dopuszczalności przeprowadzenia danego środka dowodowego:

- podstawowe - przeprowadzenie nie ma określonych przesłanek (dokumenty, zeznania świadków).
- posiłkowe - ich dopuszczalność jest możliwa po spełnieniu określonych przesłanek (przesłuchanie stron).

d) ze względu na kryterium regulacji prawnej środków dowodowych:

- uregulowane w KPA - dokumenty, zeznania świadków, oględziny, przesłuchanie stron, opinie biegłych.
- nieuregulowane w KPA - nowe środki dowodowe powstające w wyniku rozwoju nauki i techniki.

II. System środków dowodowych:

a) dowód z dokumentów:

KPA wprowadza pojęcie dokumentu urzędowego - to dokumenty, które mają zwiększoną moc dowodową, w zakresie tego, co zostało w nich urzędowo stwierdzone, jeżeli zostaną spełnione 2 przesłanki: sporządzone zostaną w określonej formie i sporządziły je powołane do tego organy państwowe lub jednostki organizacyjne.

Dokumenty urzędowe korzystają z dwóch rodzajów domniemań:

- domniemanie prawdziwości - dokument pochodzi od organu, który go wystawił
- domniemanie zgodności z prawdą oświadczenia organu, od którego pochodzi dokument.

KPA i OP przyjęły domniemanie zgodności z prawdą, tego co zostało w dokumencie stwierdzone, przez organ, od którego dokument pochodzi. Domniemanie to może być obalone przez przeprowadzenie dowodu przeciwko treści dokumentu. W przypadku obalenia domniemania zgodności z prawdą lub domniemania prawdziwości dokumentu urzędowego, nie może on być traktowany jako dowód w sprawie.

Dowód jest prawdziwy, jeżeli spełnia 3 warunki:

- został wystawiony przez kompetentny organ;
- treść dokumentu odpowiada rzeczywistości;

- dokument posiada nie zmienioną treść, taką, jaką nadał mu wystawca

KPA nie reguluje mocy dowodowej urzędowych dokumentów zagranicznych oraz dokumentów prywatnych. Dlatego też oba rodzaje dokumentów podlegają w pełni swobodnej ocenie dowodów dokonywanej przez organ orzekający, o ile przepisy szczególne lub umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Podobne rozwiązanie zawiera ordynacja podatkowa, gdzie podstawowym środkiem dowodowym są księgi podatkowe. Księgi są dokumentami o charakterze prywatnym i w postępowaniu podatkowym stanowią dowód tego, co zostało w nich stwierdzone, tj. mają taką samą moc dowodową jak dokumenty urzędowe. Przez księgi podatkowe rozumieć można księgi rachunkowe, podatkową księgę przychodów i rozchodów, ewidencję oraz rejestry, do prowadzenia, których zobowiązani są podatnicy, płatnicy lub inkasenci.

b) zeznania świadków:

Świadek - osoba fizyczna, która w postępowaniu ma wiadomości o określonych faktach, mających znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego w danej sprawie administracyjnej. W tym celu składa ona zeznania.

Pozycja świadka jest ograniczona przepisami, co wynika z dwóch przesłanek:

- przesłanki faktyczne: świadkami nie mogą być osoby niezdolne do spostrzegania lub komunikowania swoich spostrzeżeń. Ocena tej zdolności należy do organu, przyjmującego zeznania świadka.

- przesłanki prawne: świadkami nie mogą być osoby zobowiązane do zachowania tajemnicy państwowej i służbowej, co do okoliczności objętych tajemnicą, o ile nie zostały zwolnione od zachowania tej tajemnicy; duchowni, co do faktów objętych tajemnicą spowiedzi.

Świadkiem nie może być strona. Osoba fizyczna, która nie ma ograniczeń posiada prawny obowiązek występowania w charakterze świadka, bowiem nikt nie ma prawa odmówić występowania w charakterze świadka. Świadek może jedynie odmówić składania zeznań lub odpowiadać na pytania.

Prawo odmowy do składania zeznań - przysługuje małżonkowi strony, wstępnym, zstępnym, rodzeństwu strony oraz jej powinowatym I stopnia, jak również osobom pozostającym ze strona w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli. Prawo to trwa po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

Prawo odmowy odpowiedzi na pytania - przysługuje świadkowi, gdy odpowiedź mogłaby narazić jego lub jego bliskich na odpowiedzialność karną, hańbę lub bezpośrednią szkodę majątkową, albo też naruszenie chronionej ustawowo tajemnicy zawodowej.

O tym czy danej osobie przysługuje prawo do odmowy zeznań lub odmowy na pytania decyduje organ, który odbierając zeznania od świadka powinien wcześniej uprzedzić go o prawie do odmowy składania zeznań lub odpowiedzi na pytania, a także o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych zeznań.

Forma zeznań świadka może być pisemna lub ustna, przy czym przy ustnej formie powinien być sporządzony protokół z przesłuchania świadka.

c) opinie biegłych:

Biegły - (rzeczoznawca, ekspert) osoba fizyczna powołana do udziału w postępowaniu dotyczącym innego podmiotu w celu wydania opinii w danej sprawie ze względu na posiadaną wiedzę fachową w tej dziedzinie.

Przesłanki zdolności do występowania w postępowaniu w charakterze biegłego:

- przesłanki pozytywne - posiadanie wiadomości specjalnych.
- przesłanki negatywne - utrata zdolności na skutek ich wystąpienia:

1. Istnieje określony związek biegłego z daną sprawą będący podstawą wyłączenia biegłego. Biegły podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu w sprawie, w której:

- a) Jest stroną lub jest ze stroną w stosunku prawnym powodującym wpływ wyniku sprawy na jego prawa i obowiązki;
- b) Stroną jest jego współmałżonek, krewny lub powinowaty do II stopnia;
- c) Stroną jest osoba związana z nim z tytułu przysposobienia pozostająca pod jego opieką lub kuratelą;
- d) Już był świadkiem, biegłym, przedstawicielem strony lub osób z nim spokrewnionych;
- e) Uczestniczył w wydaniu decyzji organu niższej instancji, która została zaskarżona;
- f) Jego udział był powodem wdrożenia przeciw niemu dochodzenia służbowego, postępowania dyscyplinarnego lub karnego;
- g) Stroną jest jego przełożony służbowy.
- h) Po zaistnieniu innych okoliczności, wywołujących wątpliwości co do bezstronności, zgodnie z art. 24 kpa

2. Występują okoliczności powodujące utratę zdolności do wystąpienia w charakterze świadka, tj. biegłym nie może być osoba, która jest niezdolna do spostrzegania lub komunikowania swoich spostrzeżeń oraz osoba zobowiązana do zachowania tajemnicy państwowej i służbowej, (o ile nie jest zwolniona z tego obowiązku) i duchowni.

Biegły nie może odmówić wydania opinii, zaś wykonanie tego obowiązku jest zagwarantowane sankcją. Od wydania opinii biegły może być zwolniony przez organ administracyjny, tylko w przypadku zaistnienia przyczyn, które uprawniają świadków do odmowy zeznań lub odpowiedzi na pytania.

d) Oględziny:

Jest to bezpośrednie zbadanie jakiegoś przedmiotu przez organ orzekający w celu dokonania spostrzeżeń za pomocą określonego zmysłu (np. wzroku, słuchu), co do właściwości tego przedmiotu. Przedmiotem oględzin może być wszystko, co oddziałuje na zmysły ludzkie, łącznie z samym człowiekiem.

Jest to środek dowodowy bezpośredni, tj. taki, który pozwala na bezpośrednie zetknięcie się organu orzekającego ze stanem faktycznym w danej sprawie. Oględziny wysuwane są na I miejsce spośród środków dowodowych zabezpieczających zrealizowanie zasady prawdy obiektywnej. Organ orzekający ma swobodę oceny potrzeby przeprowadzenia oględzin.

Eksperyment dowodowy - szczególna forma oględzin, która polega na tym, że dokonuje się oględzin nie naturalnego stanu faktycznego, lecz stworzoną sztucznie sytuację, która może przekonać lub nie organ orzekający o słuszności założenia dowodowego.

Oględziny muszą być przeprowadzone przed organem orzekającym w jego siedzibie lub poza jego siedzibą. Przedstawienie przedmiotu oględzin na wezwanie organu jest obowiązkiem ciążącym na stronie i na osobie trzeciej. Realizacja tego obowiązku jest zabezpieczona sankcją *tylko w op.*

e) przesłuchanie stron a oświadczenie stron

przesłuchanie - jest to środek dowodowy posiłkowy, dopuszczalny w postępowaniu w ostateczności, gdy spełnione zostały łącznie dwie przesłanki:

- wyczerpanie innych środków dowodowych lub ich brak. Przesłuchanie jest tutaj dopuszczalne tylko w wypadku, gdy organ orzekający nie ma możliwości ustalenia stanu faktycznego za pomocą innych środków dowodowych.

- istnieją fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Przesłuchanie jest tutaj dopuszczalne, jeżeli organ orzekający nie ma możliwości wyjaśnienia istotnych dla sprawy okoliczności, bez których nie można ustalić stanu faktycznego sprawy zgodnego z rzeczywistością.

Ocena potrzeby przeprowadzenia przesłuchania pozostawiona jest organowi. Przy czym jest ona ograniczona zasadą prawdy obiektywnej.

Do przesłuchania stosuje się przepisy o świadkach (z wyjątkiem przepisów o środkach przymusu). Strona jest obowiązana stawić się na wezwanie organu orzekającego, przy czym op. Stwierdza, że organ może nałożyć na stronę karę porządkową., nawet gdy odmowa strony jest bezzasadna. Forma przesłuchania może być pisemna lub ustna w formie protokołu.

Należy odróżnić wyjaśnienia od przesłuchania. Nie jest ono środkiem dowodowym. Dotyczy jedynie przedstawienia przez stronę stanu faktycznego sprawy wymagającego udowodnienia.

Oświadczenie - jest podstawowym środkiem dowodowym. Strona składa oświadczenie pod rygorem odpowiedzialności za fałszywe zeznania. Przed odebraniem oświadczenia organ uprzedza stronę o odpowiedzialności za fałszywe zeznania. Jest to przesłanka do pociągnięcia do odpowiedzialności karnej.

Przesłanki oświadczenia, które muszą wystąpić łącznie:

- przepis prawa nie wymaga potwierdzenia w drodze zaświadczenia;

- strona chce złożyć oświadczenie, przez złożenie wniosku.

Jeżeli oświadczenie nie budzi w ocenie organu wątpliwości, co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, to te okoliczności faktyczne lub prawne nie wymagają dowodu

f) środki dowodowe nienazwane

Są dopuszczalne, jeśli mogą się przyczynić do wykrycia prawdy obiektywnej, a nie są sprzeczne z prawem:

- opinie instytutu naukowo-badawczego
- wyspecjalizowane jednostki organizacyjne
- film, zdjęcie, rysunek, taśma dźwiękowa, plan, billing telefoniczny itp.

Bibliografia:

1. Kodeks Postępowania Administracyjnego.